

Hvad ser du?

Tirsdag d. 2. juni blev en historisk dag. Skulle vi give den en bibelsk benævnelse, må vi sige, at det var *Guds finger!*

Menneskelig talt kunne afstemningen lige så vel have givet et ja til den europæiske union, men Gud så til, at det blevet NEJ.

End er der en GUD foroven, der råder for Danmarks sag! Sådan synger vi i en gammel fædrelandssang, som kong Christian X citerede under besættelsen.

Ingen af ministrene, hverken statsministeren eller udenrigsministeren, havde et ord af betydning at sige folket, da resultatet forelå. Da alle deres anstrengelser for at føre folket den gale vej var slået fejl, var der ingen erkendelse af, at Gud er folkenes Herre og gør, hvad han vil.

Men mangfoldige af Herrens små takkede og tilbad ham af hele deres hjerte.

Selv følte jeg mig betaget. Gud var følbart nær. Han gav os fornyet lyst til at bede i tro, idet han lod os opleve, at det er ikke forgæves.

I to år har jeg på grund af vanskelighederne iblandt os ikke følt, at jeg kunne udsende det sædvanlige rundbrev til alle vennerne i *bønnevagten for Danmark*, men dagen efter afstemningen fik jeg trang til at sende dem en hilsen. Og snart vil jeg opfordre til at flere melder sig som deltagere i denne stille, skjulte og herlige gerning.

Vort land er fortsat i dyb nød under syndens og frækhedens hærgen. Men det nytter at bede. Gud opfordrer os dertil, og formentlig findes der ingen større forret end at gå i forbøn hos Gud den Almægtige og holde ud dermed.

I et af de førstkommande numre af *Mod Målet* vil jeg vende tilbage hertil i håb om, at GUD vil lægge på manges hjerte at sætte en bestemt månedlig time til side for således at opøve sig selv i bøn, forbøn, påkaldelse og taksigelse for alle danskere.

*

På *Nyborg Strand* vil vi ikke glemme sammen at takke og prise Herren, at vi fik lov til at se hans finger tirsdag d. 2. juni, en helt uforglemmelig dag.

*

Jeg sender med disse linier en hjertelig tak til de mange venner i Sverige, Norge, Finland og på Færøerne som har bedt Gud

om at tage afgørelsen ved folkeafstemningen d. 2. juni i sin hånd. Tak for den store hjælp og opmuntring, I har været for os her i landet!

*

Stævnet på Nyborg Strand fra 7. til 12. juli har ikke noget menneske som hovedperson. Det er jo udelukket, når vi samler os om *korsets ord*.

Vi begynder dagene med *fellesbøn*; det har år efter år været velsignet.

Korsets ord lader os ane lidt af Herrens Kærlighed til sin fortabte skabning. Han bærer den på sit hjerte.

Denne kærlighed giver han os del i. Derfor kan vi bede for *alle* mennesker med glæde. Vel kan ikke nogen af os fatte eller rumme skabningens usigelige lidelse og nød, men det behøver vi heller ikke for at kunne frembære bønner for den.

Det er, som om dens nød og lidelse er ved at nå et kulminationspunkt. Hvert sekund lyder der suk og skrig og gråd på denne jord, også når vi er sammen. Hele skabningen er i veer indtil denne stund og sukker efter forløsning – vi deler dens suk, men vi kan i modsætning til det overvældende flertal *bede* – bede i *tro* – og det vil vi gøre sammen på Nyborg Strand.

*

Vi vil også *lytte* – lytte til det ord, der kun kan høres af den, der har øren at høre med.

Vi går ikke ud fra som en selvfølge, at vi kan forkynde det – og vi går heller ikke ud fra som en selvfølge, at vi kan høre det – derfor forbereder vi alle dagene i bøn.

Ingen fatter til fulde 2. Kor. 5,21. Heller ingen fatter til fulde Gal. 2,20.

Mon nogen har udtømt Gal. 6,14?

Hvad med Johs. 1,29? Det er så enkelt, så enkelt, men mener du, at det fatter du til fulde?

Forstår du 2. Kor. 5,14?

Er du færdig med Gal. 3,13?

*

Sådan kan vi fortsætte, thi enhver af os ved jo, at vi bliver så små, så små, når vi står overfor vor Frelser.

Ingen har lyst til at optræde som hovedperson, hvor Han er; derfor har vi ikke angivet navne på mennesker. Ingen skal nemlig komme tiltrukket af noget

menneskenavn.

Vi samles om Ham *alene*. Derfor lyder der *lovsang, taksigelse og tilbedelse*.

Og *søndag* bryder vi brødet for at komme ham i hu, således som han sagde den sidste aften hernede.

*

I år har vi særlig stærkt følt, at vi ikke skulle søge at drage nogen til stævnet ved overtalende eller reklamerende ord. Men enhver er *hjertelig velkommen*, ven såvel som fjende, hvis vi har en sådan!

Herren sagde, at ingen kunne komme til ham, uden at Faderen drog ham (Johs. 6,44). Det ord har gjort indtryk på os, og vi har følt, at vi derfor skulle være ekstra varsomme med at benytte menneskelige midler for at få mennesker til at komme.

Vi ønsker ikke at optræde åndeligt overlegent, som om det var os ligegyldigt, hvem der kom. Sådan er det ikke. Vi glæder os af *hele vort hjerte* over *enhver*, der kommer, og takker Gud for *enhver*, og vort ønske er naturligvis at se *så mange som muligt* – men vi vover ikke at overtale nogen til at komme.

Skulle vi endelig overtale eller nøde nogen til at komme, da ville det være dem, der anså sig selv for små eller ringe og uværdige til at være med.

Alle sådanne sender vi derfor med disse linier en *særlig varm hilsen* for at byde dem *specielt velkomne* iblandt os på *Nyborg Strand!* Jo mindre de og vi er i egne øjne, des bedre!

*

Hvert år har enhver dansker kunnet spise sig mæt. Det er sandelig Guds store nåde imod os og vort folk.

Lad os bede Herren om også dette år at skænke vort land en god høst. Det er ingen selvfølge. Et udslip fra et atomkraftværk er nok til at lægge alt øde. Udebliver regnen, kan der ikke høstes.

*

Der er ikke mange folk, der har så høj en materiel levestandard som de nordiske. Men der er heller ikke mange, der har så lav en standard i åndelig og moralsk henseende.

Hvor vi dog savner en røst, der kunne vække folket!

*

Det var vel *folkekirkens* opgave at lære, ja indskærpe folket Guds bud og hjælpe det til Guds frygt, til omvendelse og tro.

Historisk har folkekirken påvirket vort folks åndelige udvikling mere end alle andre og alt andet. I århundreder var kirken og skolen nært forbundne med kirken som den overordnede, der førte tilsyn med skolens undervisning. I alle disse år var der ikke mange danskere, der ikke kendte de ti bud, trosbekendelsen, Luthers lille katekismus og kernesalmerne i salmebogen. Kirkegang var obligatorisk. Skoledagene begyndte og endte med andagt og bøn.

Gud oprejste under enevælden mænd af stort åndeligt format. Den danske salmebog er den dag i dag et levende vidnesbyrd herom. Om biskop *Mynster*, som *Kierkegaard* både beundrede og ringede, blev det sagt, at han bar en hel generation og påvirkede den gennemgribende. Han var prælat, som en prælat i statens og folkets tjeneste helst skal være: pligtopfyldende til det yderste, bibelsk i sin forkyndelse, værdig i sit privatliv og fast i sine overbevisninger.

Han opfattede det som sin opgave, netop fordi han var folkekirkens øverste leder, at lade Guds bud belyse alle sider af folkets liv og således give det en kristen etik.

Sådan har jeg altid opfattet folkekirkens opgave, og jeg har mødt mænd, der ansvars- og kaldsbevidste tjente Guds sag i det danske folk på tilsvarende måde.

Hvis vi mener, at Gud styrer og leder historien, ser vi da, at Gud i århundreder satte folkekirken i dette folk og gang på gang sendte en vækkelse (under reformationen, under pietismen, i sidste århundrede på flere måder, for slet ikke at tale om alle de trofaste små ukendte præster, der førte mennesket til frelsende tro), ligesom han gang på gang oprejste lærere for hele folket i kirken (Jesper Brochmanns huspostille blev læst i flere århundreder, Pontoppidans bøger ligeledes, m.v., m.v.).

Om man er ven eller kritiker af folkekirken, lader dette sig ikke bortforklare.

*

Men Gud har ikke bundet sig til folkekirken, og det spørgsmål rejser sig med styrke, om dens tid er ved at være forbi.

Det har vist sig, at en sammensmeltning af Guds ord og kulturlivet med de ti bud som den bærende kraft ikke er mulig. Hvis vi vender tilbage til biskop *Mynster*, var det dette, han arbejdede på og måske i nogen grad lykkedes med.

I min ungdom var det professor *Eduard Geismars* håb, at det endnu kunne

lade sig gøre. Og i de kredse, hvor jeg kom til tro, praktiserede man det. I mine svigerforældres hjem kom kunstnere og politikere – målet var, at den kristne etik skulle gennemtrænge samfundets forskellige lag. Den ledende kulturperson var *Kaj Munk*, folkekirkepræsten!

Der er i en vis forstand noget storslået ved denne målsætning; har man en folkekirke, hvad er da mere nærliggende end at arbejde på at hele folket skal præges af den kristne etik, og at så mange som muligt skal føres til frelsende tro.

Men det ser ud, som om folkekirken ikke sætter sig det mål længere. Den godkender nu det faldne menneskes tankegang, at der gives ikke nogen absolut grænse imellem Guds vilje og synden. Ægteskabet holdes ikke i absolut ære, homoseksualitet godkendes, vranglære straffes ikke, kirketugt er et ukendt begreb, og spørger man om noget, får man ikke et entydigt svar, thi den ene præst siger sådan, den anden det modsatte.

Folkekirken har derfor ikke nogen kristen etik og er ude af stand til at retlede folket.

Dens forkyndelse af evangeliet er mange steder direkte falsk.

Det ser ud, som om den har undermineret sig selv indefra.

Er dens tid ved at være ude?

*

Der er næppe nogen, der kan besvare dette spørgsmål, thi ingen kan optræde som den, der styrer historiens gang.

Men vender vi os til Guds ord, kan vi kun finde folkekirketanken i *Det gamle Testamente*.

Israel var Guds folk, et folk af konger og præster. Templet i Jerusalem var dets åndelige centrum. Guds lov gjaldt ubegrænset. Alle folkets forskellige grupperinger var underkastet den. Ethvert barn lærte Guds ord at kende. Alle bragte de foreskrevne ofre, alle deltog i de årlige højtider, alle var sig bevidst, at de tilhørte Guds folk i modsætning til de andre folkeslag.

Men i *Det nye Testamente* er det anderledes. Her er *menigheden* Guds udvalgte folk, men den er en minoritet i hvert eneste folk, og der er intet folk, ingen nation, der som sådan er Guds folk.

Den katolske kirke overtog *Det gamle Testaments* tanker om »folkekirken« og udformede den. Det var især kirkefaderen *Augustin*, der i sin berømte bog om *Guds stat* lærte, at vel har de forskellige riger deres jordiske styre, men at alle disse er underlagt kirken, der på Guds vegne lærer dem, hvad de må og ikke må.

Det er, som sagt, en storslået tanke,

men den er uholdbar. Herren har ikke i denne tidsalder tildelt kirken nogen verdslig magt. Hvis den alligevel tiltager sig en sådan magt, fordærver den sig selv.

*

Den *lutherske* folkekirke (eller statskirke) har været til langt større gavn og velsignelse for det danske folk end den katolske statskirke i tiden inden reformationen.

Det skyldes naturligvis først og fremmest, at den har kendt evangeliet og har fostret mænd af åndeligt format.

Men det hænger også sammen med, at den aldrig har haft tilsvarende verdslig magt som den katolske kirke.

Hvordan vil det føles, hvis dens tid er ude?

Det vil opleves som et af de mest radikale indgreb i vort folks historie. Man kan næsten ikke forestille sig Danmark uden folkekirken. Det danske landskab er præget af de små landsbykirker, som er noget helt enestående i deres enkelhed og værdighed. Kan nogen tænke på *Roskilde* uden at tænke på domkirken? Hvem tænker ikke staks på domkirken i *Ribe*, når man rejser dertil? Og hvad med *Den danske Salmebog*? Den har formet det danske sprog mere end noget andet skrift. Hvad var det danske kulturliv uden *Ingemanns* morgen- og aftensange, *Kingos*, *Brorsons* og *Grundtvigs* salmer, og hvad var det uden *Kierkegaards* mægtige forfatterskab. Det meste af den verdslige litteratur, der er udgivet på dansk, er glemt en generation eller to efter udgivelsen, men salmerne lever og *Kierkegaards* ord, om at kun den, der omsætter sandheden i sit liv, kender den, lever også – men af den verdslige litteratur er ikke meget tilbage.

Hvis folkekirkens tid er ude, vil de åndelige skatte bestå, men en gennemgribende forandring af folkets tilværelse er da indtruffet.

Vil det være et tab eller en vinding?

Det er et spørgsmål, som sikkert optager de troende mænd, der endnu er tilbage som præster i folkekirken.

De udgør, så vidt man kan bedømme, et mindretal – her og der et uønsket mindretal.

Spørgsmålet optager også mange tænksomme mennesker, der finder at tiden er løbet fra folkekirkeordningen i et sækulariseret samfund.

Endelig optager spørgsmålet også mange oprigtige troende, der helst vil, at Guds folk lægger Guds tanker om kirke eller menighed til grund for deres virke og vidnesbyrd.

*

Der skal en *grundlovsændring* til for at bringe folkekirken til formelt ophør, thi så dybt forankret er folkekirken i vort folks tilværelse, at grundlovens §4 siger: »Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten«.

Det kan ikke ændres ved en almindelig folketingsbeslutning. Skulle folketinget vedtage at ophæve folkekirken, skal der først udskrives nyvalg. Vedtager det nyvalgte folketing også at ophæve folkekirken, skal vedtagelsen inden et halvt år forelægges folketingsvælgerne til godkendelse eller forkastelse ved direkte afstemning. Ved denne afstemning skal et flertal gå ind for folkekirkens afskaffelse, og dette flertal skal udgøre mindst 40% af de stemmeberettigede.

Så dybt forankret er folkekirken altså i det danske folks tilværelse! Den er en del af dets historie. Det følte man, da man gav

grundloven, og man har følt det samme ved den sidste grundlovsændring i 1953.

Vigtigere end folkekirkens beståen eller ikke-beståen er imidlertid *vidnesbyrdet om Herren*.

Hvis saltet selv mister sin kraft, duer det ikke til noget.

Enhver troende, være sig i folkekirken eller udenfor, må se nøje til, at han er en Jesu *discipel* og med glæde giver afkald på alt for at følge ham.

Det var *Søren Kierkegaards* lidenskabelige indvending imod det statskirkelige system, at præsterne forkyndte evangeliet ud fra en menneskelig sikret position. Han gik så vidt, at han om biskop *Mynster*, der dog forkyndte Guds ord, sagde, at han kun var stor som »deklamator af Ordet«, og at hans mangel på salt skyldtes, at han ikke var nogen efterfølger.

Mynster formåede dog at trænge igennem med den kristne *etik* og påvirkede

store dele af samfundet og kulturlivet. Om han førte mange til en levende tro og hjalp dem igennem den snævre port til den nye fødsel, er umuligt at svare på i dag.

Men i vore dage formår folkekirken ikke som på Mynsters tid at bringe det danske folk Guds ti bud. Efter at man har åbnet for kvindelige præster, er det gået nedad med rasende fart.

Gud er, som nævnt, ikke bundet til den. Hos ham er der ikke persons- eller institutionsanseelse. Han bor ikke i huse, gjort med hænder, end ikke i så pragtfulde og imponerende huse som domkirkerne. Han er heller ikke bundet af traditionen. Han gør, hvad han vil, og hans mål er, at det fulde tal af danskere og andre hedningefolk skal gå ind i hans menighed.

*